

On Yedinci Uluslararası Dilbilim Olimpiyatı

Yongin (Kore Cumhuriyeti), 29 Temmuz – 2 Ağustos 2019

Bireysel Yarışma Problemleri

Problemlerin çözümlerinin yazım kuralları

Problemi kağıda çekmeyin. Her problemin çözümünü ayrı kağıda (ya da kağıtlara) yazın. Her kağıda çözdüğünüz problemin numarasını, yerinizin numarasını ve soyadınızı yazın. Çalışmanızın doğru değerlendirilmesi sadece bu koşullarda garanti edilmektedir.

Aksi belirtilmediği müddetçe, verilerde tanımladığımız kalıpları ve kuralları tanımlamanız gerekir. Aksi halde çözümünüze tam not verilmez.

Problem 1 (20 puan) İşte bazı Yonggom dilinde cümleler ve Türkçe çevirileri bulunmaktadır:

1. Meneni karuwa anona wedmaan.	<i>Ben geldim ve adamı ve köpeği gördüm.</i>
2. Wingkeewa yeediriin.	<i>Sen şarkı söylüyorsun ve ben kalkıyorum.</i>
3. Ambib wedmoona awon baan.	<i>O (erkek) evi gördü ve ben domuzu aldım.</i>
4. Yeederenu om banuun.	<i>O (kadın) kalkacak ve ekmeği alacak.</i>
5. Wenenub wingkanuub.	<i>Biz uzağa gideceğiz ve şarkı söyleyeceğiz.</i>
6. Oma oka aniib.	<i>Onlar ekmeği yiyorlar ve suyu içiyorlar.</i>
7. Anon ye weng wengambaranuwa awon ye weng wengambaraneen.	<i>Biz köpeği duyacağız ve o (erkek) domuzu duyacak.</i>
8. Ok anaana oon wedmeen.	<i>Ben suyu içtim ve o (kadın) balığı gördü.</i>
9. Yeederenib miniib.	<i>Onlar kalkıyorlar ve geliyorlar.</i>
10. Wingkenu wunuun.	<i>O (kadın) şarkı söylüyor ve uzağa gidiyor.</i>
11. Om bene aneen.	<i>O (erkek) ekmeği alıyor ve onu yiyor.</i>

(a) Türkçeye çevirin:

12. **Om benu aneen.**
13. **Mumuuna wunuub.**
14. **Wingkiwa wengamburuun.**
15. **Anon ye weng wengamberenib yeedaraniib.**
16. **Oon wedmaniina karub wedmaneeb.**
17. **Ok wedmeena aniin.**

(b) Yonggom diline çevirin:

18. *Biz uzağa gideceğiz ve onlar gelecekler.*
19. *Ben domuzu alıyorum ve o (erkek) balığı alıyor.*
20. *O (erkek) suyu ve evi gördü ve köpeği duydu.*
21. *Sen ekmeği yyorsun ve şarkı söylüyorsun.*

△ Yonggom dili, Trans-Yeni Gine dil ailesinin Ok grubuna aittir. Papua Yeni Gine'de yaklaşık olarak 6.000 kişi tarafından konuşulur. —İvan Derjanski

Problem 2 (20 puan) İşte burada rastgele sırayla verilmiş bazı Yurok dilinde kelime grupları ve Türkçe çevirileri bulunmaktadır:

1. muencherh rohkuen	A. <i>kahverengi köpek</i>
2. perkeryerh holeehl 'wernerh	B. <i>siyah ayakkabı</i>
3. muencherh nerhpery	C. <i>siyah ayı</i>
4. s'erkter'ery ch'eeshah	D. <i>beyaz üzüm, dut</i>
5. muenchar' pyaap'	E. <i>kahverengi ayakkabı</i>
6. pekoyar' tepoo	F. <i>beyaz köpek</i>
7. luuehlson' nerhpery	G. <i>beyaz top</i>
8. muenchey cheek'war	H. <i>beyaz manzanita çalısı</i>
9. muent'er'ery ch'eeshah	I. <i>beyaz sandalye</i>
10. ler'ergery cher'ery	J. <i>turuncu ayı</i>
11. 'errwerhson' slekwoh	K. <i>kırmızı ağaç</i>
12. muent'er'ery puuek	L. <i>çim yeşili gömlek</i>
13. lo'ogey slekwoh	M. <i>kırmızı fındık</i>
14. s'oktoy no'oy	N. <i>mor üzüm, dut</i>
15. 'wer'errgerchson' cher'ery	O. <i>siyah gömlek</i>
16. lo'ogey no'oy	P. <i>beyaz geyik</i>
17. tegee'n nerhpery	Q. <i>mavi top</i>
18. skoyon rohkuen	R. <i>sarı üzüm, dut</i>

(a) Doğru eşleşmeleri belirleyin.

(b) Doğru eşleşmeleri belirleyin:

19. muencherhl	S. <i>kanarya</i>
20. 'wer'errgerch	T. <i>kahve çekirdeği</i>
21. luuehl	U. <i>kan</i>
22. ler'ergerh	V. <i>süt</i>
23. pekoyek	W. <i>kızıl ağaç</i>
24. skoyon	X. <i>yabani süsen</i>
25. tegee'n	Y. <i>gökyüzü</i>

(c) Türkçeye çevirin:

26. **'errwerh**
27. **ler'ergerh rohkuen**
28. **perkeryer'ery ch'eeshah**
29. **pyerrp't'ery ch'eeshah**

(d) Yurok diline çevirin:

30. *mor geyik*
31. *beyaz ayakkabı*
32. *sarı top*
33. *siyah ağaç*

(!) Cevapların yanında ek açıklamaya gerek yoktur ve bunlar puanlanmayacaktır.

⚠ Yurok dili, Algic dil ailesine aittir. Kuzeybatı Kaliforniya'da 20–100 kişi tarafından konuşulur. **ch, hl, sh, y, ' ünsüz. ee, er, err, ue, uue ünlü.**

Kızıl ağaç (alder) ağaçlarının kabuğu bazen turuncu boya yapmak için kullanılır. Manzanita, Batı Kuzey Amerika'da bulunan kırmızımsı kahverengi kabuklu küçük ağaç veya çalıdır. Yabani süsen açık mor bir çiçektir.

—Boris İyomdin, Samuel Ahmed

Problem 3 (20 puan) İşte Kitap Pehlevi yazısı ile yazılmış Orta Farsça bazı kelimeler bulunmaktadır:

سسا	A	ککوا	B	۱۱۶	C	رر۱۱۱	D	سفف۱۱	E	اسسک	F
سسا	G	سکک۱۱	H	سسا	I	۱۱۶	J	سکک	K	سسا	L
سکک	M	سکک	N	ککوا	O	سکک	P	سکک	Q	سکک	R
۱۱۶	S	سکک	T	سکک	U	سکک	V	سکک	W	سکک	X
سسا	Y	کو	Z	سکک	AA	سکک	BB	سکک	CC	سکک	DD

Bilginler, Roma karakterleri kullanarak Orta Farsça kelimeleri dönüştüren iki sistem kullanırlar. Pehlevi yazımını yansıtan sistem *bilimsel çeviriyazı* olarak adlandırılır. Sırayla, kelimelerin geçici telaffuzlarını temsil eden sistem *transkripsiyon (çeviriyazı)* olarak adlandırılır.

Pehlevi yazısında bazı kelimeler pek çok şekilde yazılabilir. Örneğin, *dīdan* 'görmek' kelimesi alternatif olarak **سکک۱۱۱** (bilimsel çeviriyazı: **HZYTWN-tn'**) veya **سکک** (bilimsel çeviriyazı: **dytn'**) yazılabilir.

(a) Her kelimeyi bilimsel çevirisi ve transkripsiyonuyla eşleştirin. Pehlevi yazısıyla yazılan kelimelerin birden çok Orta Farsça kelimeye karşılık gelebileceğini unutmayın.

1. ʾslwn'	<i>āsrōn</i>	<i>papaz, rahip</i>	18. whʾl	<i>wahār</i>	<i>ilkbahar</i>
2. sydʾ	<i>syā</i>	<i>siyah</i>	19. APLA	<i>xāk</i>	<i>toprak, toz</i>
3. DMYA	<i>xōn</i>	<i>kan</i>	20. gwn'	<i>gōn</i>	<i>renk</i>
4. AHTE	<i>xwah</i>	<i>kızkardeş</i>	21. LCDr'	<i>tar</i>	<i>üzerinden, üzerinde</i>
5. blbwt'	<i>barbut</i>	<i>lir (kuşu)</i>	22. mng	<i>mang</i>	<i>ban otu</i>
6. gyʾh	<i>giyāh</i>	<i>çim</i>	23. lwlk'	<i>rūrag</i>	<i>şifalı bitki</i>
7. ALBA	<i>čahār</i>	<i>dört</i>	24. ZWZn'	<i>drahm</i>	<i>dram (ağırlık birimi)</i>
8. dwt'	<i>dūd</i>	<i>duman</i>	25. dlmnk'	<i>dramanag</i>	<i>pelin</i>
9. mwd	<i>mōy</i>	<i>saç</i>	26. NKSWN-tn'	<i>kuştan</i>	<i>öldürmek</i>
10. gdk'	<i>gēg</i>	<i>hırsız</i>	27. ʾwzmbwlt'	<i>uzumburd</i>	<i>zümrüt</i>
11. hmyšk'	<i>hamēšag</i>	<i>daima</i>	28. glmwk'	<i>garmōg</i>	<i>ılık, sıcak</i>
12. LK	<i>tō</i>	<i>sen</i>	29. ʾhlmn'	<i>Ahreman</i>	<i>kötü ruh</i>
13. gwkl't'	<i>gōgird</i>	<i>kükürt</i>	30. ʾylʾnštr'	<i>Ērān-šahr</i>	<i>Aryanların toprakları</i>
14. wʾcʾl	<i>wāzār</i>	<i>pazar</i>	31. ywdtʾk'	<i>judāg</i>	<i>ayrı, farklı</i>
15. MLKTA	<i>bāmbišn</i>	<i>kraliçe</i>	32. dhšk'	<i>daxšag</i>	<i>işaret; hafıza</i>
16. HZWLYA	<i>hūg</i>	<i>domuz</i>	33. nhʾl	<i>nihāl</i>	<i>fidan</i>
17. zwzk'	<i>zūzag</i>	<i>kirpi</i>	34. lwcynk'	<i>lawzēnag</i>	<i>badem helvası</i>

(b) Kitap Pehlevi'de bir Orta Farsça kelime genellikle belli bir grafik özelliği ile yazılmıştır. Bu kelimeyi tanımlayın.

(c) Aşağıdaki kelimeler, yukarıdaki kelimelerin bazılarının alternatif yazılışlarıdır.

EE. **سکک** FF. **سکک** GG. **سکک** HH. **سکک** II. **سکک** JJ. **سکک**

Onları tanımlayın ve bilimsel çeviriyazılarını yapın.

(d) Kitap Pehlevi yazısı ile yazın:

KK.	DKRA	<i>muy</i>	<i>hurma ağacı</i>
LL.	dlwnd	<i>druwand</i>	<i>kötü, günahkâr, haksız</i>
MM.	stwl	<i>stôr</i>	<i>at</i>
NN.	cmbl	<i>çambar</i>	<i>daire, çember</i>

(!) Cevapların yanında ek açıklamaya gerek yoktur ve bunlar puanlanmayacaktır.

△ Orta Farsça, Hint-Avrupa dil ailesinin İran koluna aittir. O, Sasani İmparatorluğu'nda konuşulmuş ve yazı dili olarak, özellikle Zerdüştlüğün kutsal kitap çevirilerinde, yüzyıllar boyu yaşamıştır.

Burada kullanılan transkripsiyon MS. 3. yüzyılın yeniden yapılandırılmış telaffuzuna tekabül eder. ˘ işareti ünlü harfin uzun olduğuna işaret eder. č = Türkçe ç'si; h = Türkçe h'si; ĵ = Türkçe c'si; š = Türkçe ş'si; w = İngilizce *win* kelimesinin *w* sesi; x = Almanca *Bach* kelimesinin *ch* sesi; ğ = Azerice ğ'si; y = Türkçe y'si; z = Türkçe z'si.

Modern İran dilleri bilgisi, problemi çözme konusunda bağıntısızdır (ilgisizdir).

—*Andrey Nikulin (danışman: Miguel Ángel Andrés Toledo)*

Problem 4 (20 puan) İşte Batı Tarangan dilinde bazı kelimeler ve fiil kökleri bulunmaktadır. Her biri, dilin iki lehçesinde sözde ikileme biçiminde de verilmiştir. İkileme biçimi, ortağ veya sıfat olarak kullanılır.

		Kuzey lehçesi	Sahil lehçesi
dakeru	<i>onlar sıyrırlar (kazırlar)</i>	darkeru	dakerukeru
rəbik	<i>körelmiş</i>	rəbrəbik	rəbirəbik
alema	<i>sağda</i>	amlema	alemalema
makay	<i>sen tırmanırsın</i>	makmakay	mamakay
apúk	<i>diğer</i>	akpuk	apukpuk
ləpay	<i>soğuk</i>	ləpləpay	ləpaləpay
paylawana	<i>o konuşkandır</i>	paylawlawana	paylalawana
kalpañir	<i>inatçı</i>	kalpañpañir	kalpapañir
garków	<i>öksüz kalmak</i>	garkəwkəw	garkəwkəw
eyleka	<i>o oynar</i>	eylekleka	eyleleka
dubəmna	<i>o (erkek) yedincidir</i>	dumbəmna	dubembəmna
maylewa	<i>(bir tür) ağaç</i>	maylewləwa	maylelewa
matay	<i>onun gözü</i>	matmatay	matamatay
məna	<i>ileride</i>	mənməna	mənaməna
bəbar	<i>korkmak</i>	bəbəbar	bəbebar
jañil	<i>çürümüş</i>	jañjañil	jajañil
letna	<i>o erkektir</i>	letletna	letletna
ernəwaw	<i>o sürünür</i>	ernəwəwaw	ernəwəwaw

Boşlukları doldurun:

		Kuzey lehçesi	Sahil lehçesi
ɛtələŋa	<i>o duyar</i>	?	?
jaga	<i>korumak</i>	?	?
gasírana	<i>o (kadın) yaşlıdır</i>	?	?
daramota	<i>onlar kusarlar</i>	?	?
pəwna	<i>o pis kokuludur</i>	?	?
ertəpa	<i>o yıkar</i>	?	?
dabuka	<i>onlar rüya görürler</i>	?	?
ŋuŋim	<i>nemli</i>	?	?
igóŋ	<i>o satar</i>	?	?

△ Batı Tarangan dili, Avustralya dil ailesine aittir. Endonezya'daki Aru Adaları'nda 7.000 kişi tarafından konuşulur. **ŋ** = Anadolu Türkçesinin *n*'si. **j, r, w, y** ünsüz. **ɛ, ɔ** ünlü. **´** işareti vurguya işaret eder; eğer böyle bir işaret yoksa, vurgu sondan bir önceki hecededir.

—Elysia Warner (danışman: Richard Nivens)

Problem 5 (20 puan) İşte Noonu haftasının farklı günlerinde söylenmiş bazı Noonu dilinde cümleler ve Türkçe çevirileri bulunmaktadır:

bvutfu günü konuşulmuş

1. fəgò cí nú bvúmbòn.
me ncí nò: ntò fəwǎy bvúmbòn.
2. wò nú yú: cóŋ kəŋkfú bvúsòw.
3. kwò:n nú bóy fí me bvúzhí.

Dün **bvumbon** idi.

Bvumbon günü ben pazara geldim.

Bvusəw günü sen yarı çalacaksın.

Bvuzhi günü kadın bana yardım edecek.

bvusəw günü konuşulmuş

4. wvù tò nò: bəŋ ŋwà bvúŋkà:.
5. fò shě ntfú: nú bvútfú.
me nú mbóy ncáw mutù bvútfú.
6. wvù bē: yò kwò:n èbèn.
7. wò tò nò: yòw cəŋ.

Bvuŋka günü o kitabı buldu.

Öbür gün **bvutfu**.

Bvutfu günü ben arabayı seçeceğim.

Bugün o kadını öldürdü.

Sen hırsız uzun zaman önce duydun.

bvukema günü konuşulmuş

8. ntfú: nú bvúŋkà:dèn.
cəŋ nú bóy bəŋ bèsèn bvúŋkà:dèn.
9. me mbē: ncəw ŋwà èbèn.
10. dièmsən nú yén wvù lě.
11. kefwé cí nú bvúŋkà:.

Yarın **bvuŋkaden**.

Bvuŋkaden günü hırsız bizi bulacak.

Bugün ben kitabı seçtim.

Adam onu görmek üzere.

Önceki gün **bvuŋka** idi.

bvuŋka günü konuşulmuş

12. me nú nfí dièmsən.
13. kwò:n cí nò: yèn wáy é bvútfú.
14. bèsèn nú gé: cóŋ mutù èbèn.
15. bó nò: yèn me lé fəwǎy.

Yardım etmek üzereyim adama.

Bvutfu günü kadın pazarı gördü.

Bugün biz arabayı çalacağız.

Beni şimdi gördüler pazarda.

(a) Türkçeye çevirin:

bvuŋkaden günü konuşulmuş

16. bvúsòw nŭ fò shě ntfŭ:.
17. me nú ŋgé: nyén kèŋkfŭ lé èbèn.
18. wvù tò nô: yèn bèsèn ě bvúmbòn.
19. bèsèn nŭ bóy tó fòwăy bvúzhí:dèn.

(b) Nooni haftasının birinci günü **bvutfu**. Nooni günlerinin sırası nedir?

(c) Nooni diline çevirin:

bvumbon günü konuşulmuş

20. *Bvusɔw günü ben adama yardım ettim.*
21. *Hırsız şimdi çaldı yamı.*
22. *Bvuŋkaden günü ben arabayı duyacağım.*
23. *Bugün kadın adamı öldürecek.*
24. *Bugün adam seni gördü.*

⚠ Nooni dili, Atlantik-Kongo dil ailesinin Beboïd grubuna aittir. Kamerun'da yaklaşık olarak 40.000 kişi tarafından konuşulur.

ε ve ɔ ünlü. ŋ, sh, y ve zh ünsüz. : işaretli ünlü harfin uzun olduğuna işaret eder. üst simge işaretleri tonları gösterir: ´ yüksek, ˆ düşüm (yüksek ↘ hafif), ˜ düşüm (orta ↘ hafif), ˘ hafif, ˙ artış (hafif ↗ orta), ˚ artış (hafif ↗ yüksek); eğer hiçbiri yoksa, hecenin orta tonu vardır.

Yam, aynı adı taşıyan tropik bitkinin yenilebilir yumrularıdır.

—Samuel Ahmed

Editör: Samuel Ahmed, Bojidar Bojanov, İvan Derjanski (teknik editör), Hugh Dobbs, Dmitri Gerasimov, Shinjini Ghosh, Kseniya Gilyarova, Stanislav Gureviç, Gabrijeła Hladnik, Boris İyomdin, Bruno L'Astorina, Tae Hun Lee (Baş editör), Tom McCoy, Andrey Nikulin, Miina Norvik, Tung-Le Pan, Aleksejs Peguševs, Aleksandr Piperski, Mariya Rubinşteyn, Daniel Rucki, Artürs Semeņuks, Nathan Somers, Milena Veneva, Elysia Warner.

Türkçe metin: Sevda Özden, Tae Hun Lee.

Başarılar dileriz!